

Nr 356.

Godkänd av första kammaren den 19 juni 1936.

Godkänd av andra kammaren den 19 juni 1936.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommission, reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 157.)

Till KONUNGEN.

I propositionen nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1936/1937 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, innefattande anslagen till socialdepartementet (punkterna 19 och 20 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1936/1937 beräkna

dels till Statens arbetslöshetskommission ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor,

dels ock till Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. ett reservationsanslag av 19,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 8 maj 1936 dagtecknad proposition, nr 266, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels till Statens arbetslöshetskommission för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

dels till Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 19,000,000 kronor;

dels föreskriva, att uppkommande reservationer å de för budgetåret 1935/1936 under femte huvudtiteln anvisade reservationsanslagen till kontantunderstödsverksamhet m. m. samt till statliga och statskommunala reservarbeten skola överföras till förenämnda reservationsanslag;

dels ock godkänna av föredragande departementschefen förordade grunder för användningen av nämnda reservationsanslag.

Vidare har Kungl. Maj:t i en den 17 januari 1936 dagtecknad proposition, nr 38, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över social-ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen godkänna av departementschefen förordad ändring i grunderna för utgående av ortstillägg till reservarbetare.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till behandling förehaft vissa motionsvis framställda förslag.

Allmänna direktiv, centralorgan m. m.

Den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid oförvårdad arbetslöshet skall enligt Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår utövas efter i stort sett samma linjer som under innevarande budgetår. Riksdagen giver sin anslutning härtill.

Ortstillägg.

I propositionen nr 38 har departementschefen förordat ett av statens arbetslöshetskommission enligt uppdrag utarbetat förslag till ändrade grunder för ortstillägg. Förslaget innebär, att ett extra ortstillägg finge utgå, då den hemmavarande familjen bestode av hustru och barn eller, i fråga om änklung, av barn, vid hänvisning från kommun med en reservarbetslön av högst 5 kronor 20 öre till fast förläggning vid reservarbetsplats med samma reservarbetslön som hänvisningskommunen eller lägre. Sådant tillägg skulle enligt kommissionens förslag kunna utgå med 40 öre, då inom familjen funnes ett eller två hemmavarande barn, och med 80 öre för tre eller flera barn, dock med högst de belopp, som, med kursiverade siffror, införts i ett i propositionen intaget utdrag ur gällande ortstilläggsskala.

I likhet med departementschefen finner riksdagen ådagalagt, att inkomster-na vid reservarbetena mångenstädes icke äro tillräckliga för att sätta familjeförsörjare i stånd att lämna familjerna i hemorten verksamt stöd. Den förändring av grunderna för utgående av ortstillägg, som av departementschefen förordats, finner riksdagen ägnad att bidra till avhjälpande av berörda olägenhet. Med hänsyn härtill har förändringen av riksdagen godkänts.

Riksdagen vill tillägga, att av arbetslöshetskommissionens uttalande framgår, att ifrågavarande anordning låter sig väl inpassa i gällande system och sålunda icke av denna anledning ingiver betänkligheter.

Fortbildningskurser.

I *motionerna I: 435 och II: 838* hemställes, att riksdagen ville uttala, att lämpliga fortbildningskurser med statsbidrag igångsättas för särskilt äldre arbetslösa privattjänstemän i syfte att bereda dessa möjligheter att kunna hävda sig i konkurrensen på arbetsmarknaden.

Förevarande motioner beröra ett spörsmål, som icke bör förbises, nämligen de svårigheter, som möta äldre arbetslösa tjänstemän, när de söka anställning och deras yrkeskompetens ofta icke står i nivå med tidens krav.

De kurser, som ur arbetslöshetssynpunkt anordnas med statsbidrag, avse i regel personer i åldern 16—25 år. Den i motionerna avsedda kategorien av arbetslösa beröres sålunda i allmänhet icke av denna kursverksamhet. I undantagsfall kan dock arbetslöshetskommissionen medgiva, att arbetslös över 25 år må medtagas.

Även om riksdagen anser, att kursverksamheten i första hand bör inriktas på utbildning av arbetslös ungdom, finner riksdagen, att de synpunkter, som i motionerna anförts rörande speciella fortbildningskurser för arbetslösa äldre privattjänstemän, böra ägnas vederbörlig uppmärksamhet. Riksdagen har icke något att erinra emot, att möjligheten av att bereda kompletterande yrkesutbildning åt de hjälpbehövande, varom här är fråga, försöksvis provas.

Familjeförsörjarbegreppet.

I *motionen II: 835* hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att sådana ändringar vidtagas i kungörelsen angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, att änklingar, som måste anställa hushållerska eller anlita någon äldre dotter för de minderåriga barnens och hemmets vård, bliva jämställda med gifta familjeförsörjare, såväl vad det gäller kontant understödsverksamhet som vid erhållande av ortstillägg.

Enligt 19 § i hjälpkungörelsen skall såsom familjeförsörjare anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

Såsom i motionen framhållits medför denna avfattning av bestämmelsen, att änklings, som har minderåriga barn och i anledning därav måste anställa kvinnlig hjälp för barnens och hemmets vård, icke kommer att betraktas såsom familjeförsörjare gent emot den anställda kvinnliga hjälpen — hushållerska eller äldre hemmavarande dotter. Han erhåller sålunda vid uppbärande av kontantunderstöd eller vid tilldelande av ortstillägg endast understöd för barnen.

Riksdagen anser i anslutning till den i motionen framförda uppfattningen, att änklings i förevarande hänseenden icke bör bibehållas vid den undantagsställning, som gällande bestämmelser medföra, och medgiver fördenskuil, att åtgärder i motionens syfte vidtagas.

Arbetslös ungdoms sysselsättning inom jordbruket.

I *motionen II: 840* hemställes, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att av medel, som anslagits till bekämpande av arbetslösheten, anvisa erforderligt belopp till flyttnings- och utbildningsbidrag för arbetslösa, som önska övergå till jordbruksarbete i södra och mellersta Sverige.

Riksdagen vill erinra därom, att utbildning av arbetslös ungdom finnes anordnad för att bereda möjlighet till förvärvande av yrkesskicklighet i jordbruksarbete och ladugårdsskötsel.

Enligt den uppfattning, riksdagen tidigare givit uttryck åt, böra emellertid ytterligare åtgärder övervägas, som äro ägnade att befrämja arbetskraftens rörlighet. Ett förslag i sådan riktning har framlagts i förevarande motion. Även om riksdagen icke anser sig böra medgiva den medelsdisposition, som i motionen ifrågasatts, synes det dock riksdagen möjligt att, bland annat, genom en smidig anpassning av arbetsförmedlingsverksamheten uppnå det med motionen åsyftade resultatet.

Rätt för reservarbetare att på bekostnad av statsverket besöka hemorten.

I *motionen II: 841* hemställes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t an hålla om åtgärder i syfte att bereda reservarbetare, vilken är familjeförsörjare, möjlighet att på statsverkets bekostnad, t. ex. en gång var tredje månad, besöka hemorten.

Riksdagen har icke något att erinra emot, att åtgärder i motionens syfte vidtagas.

Anslagsbehov.

I *motionerna I: 181 och II: 411* hemställes i fråga om arbetslösheten i de utsatta områdena i Bohuslän, Blekinge och Västernorrlands län (punkt 2), att riksdagen i avseende å önskvärdheten att varaktigt hjälpa dessa områdens arbetslösa ville antingen som en särskild post under femte huvudtiteln eller under anslaget till reservarbeten, kontantunderstöd m. m. låta uppföra ett anslag å förslagsvis 650,000 kronor att i enlighet med i motionen antydda principer utgå åt arbetslösa egnahemsägare till komplettering av jord, anläggningar för husdjursämdamål, trädgårdsanläggningar och utlösning av avflyttande egnahemsägare.

Vidare hemställes i *motionerna I: 237 och II: 400*, att riksdagen under femte huvudtiteln antingen som särskilda poster eller under punkten kontantunderstödsverksamhet, reservarbeten m. m. ville anvisa medel till följande arbeten inom Bohuslän, nämligen skogsodling förslagsvis 160,000 kro-

nor, skogsutdikning förslagsvis 80,000 kronor och avdikningar förslagsvis 250,000 kronor, att utanordnas i enlighet med de i motionerna angivna riktlinjerna.

Den av departementschefen gjorda beräkningen till i genomsnitt 14,000 av det antal arbetslösa, som kan förväntas erhålla hjälp genom arbetslöshetskommissionen under budgetåret 1936/1937, föranleder icke någon erinran från riksdagens sida.

Utan att närmare ingå på frågan om arbetslöshetshjälpens fördelning mellan olika hjälpformer vill riksdagen uttala den uppfattningen, att möjlighet bör hållas öppen att vid disponerandet av de medel, riksdagen beviljat till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., inom ramen av gällande bestämmelser företaga den avvägning mellan de olika hjälpformerna, som påkallas av arbetslöshetssituationen och utvecklingen å arbetsmarknaden. Riksdagen utgår härvid ifrån, att arbetslöshetskommissionen tager under övervägande, huruvida det förändrade arbetslöshetsläget må påkalla någon jämkning i förhållandet mellan de olika hjälpformerna. För att möjliggöra en så smidig anpassning efter arbetslöshetsläget som möjligt anser sig riksdagen dock, under hänvisning till riksdagens tidigare gjorda uttalanden rörande företräde för arbetslinjen, böra beräkna anslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. något högre än Kungl. Maj:t. Riksdagen har sålunda upptagit detsamma till 22,000,000 kronor.

Vid riksdagens övervägande av detta belopp har ytterligare en omständighet varit vägledande. Riksdagen har i annat sammanhang avhandlat de allmänna riktlinjer, efter vilka arbetslöshetspolitiken enligt departementschefens av riksdagen godkända uppfattning bör planläggas för nästa budgetår. Vid övervägandet av åtgärder för utsatta områden böra jämväl de synpunkter, som framförts i motionerna I:181 och II:411 samt I:237 och II:400, vinna vederbörligt beaktande, ehuru riksdagen icke ansett sig böra bifalla de förslag om särskild medelsanvisning, som i motionerna framförts.

Emellertid finner riksdagen önskvärt, att medel ställas till Kungl. Maj:ts fria förfogande för realiserande av de projekt, som inom ramen av rimliga kostnader befinnas motiverade. Vid övervägandet av det belopp, som för nästa budgetår bör anvisas till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., har riksdagen fördenskull räknat med att, utöver för närvarande disponibla medel, ett belopp av 500,000 kronor må av Kungl. Maj:t i enlighet med de uttalanden, som tidigare gjorts vid dylik medelsanvisning, disponeras till främjande av företagsverksamhet. Riksdagen lämnar alltså Kungl. Maj:t bemyndigande i förevarande hänseende.

Kungl. Maj:ts förslag om anslag till statens arbetslöshetskommission samt om dispositionen av uppkommande reservationer å de för innevarande budgetår anvisade anslagen till kontantunderstödsverksamhet m. m. samt statliga och statskommunala reservarbeten har icke givit riksdagen anledning till erinran. Ej heller föranleder departementschefens uttalande i fråga om disposition av den s. k. väglånefonden någon erinran från riksdagens sida.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anmäla,

I:o) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 266
dels till *Statens arbetslöshetskommission* för budgetåret 1936/1937 under
femte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

dels till *Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m.* för samma
budgetår under femte huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 22,000,000
kronor;

dels föreskrivit, att uppkommande reservationer å de för budgetåret 1935/
1936 under femte huvudtiteln anvisade reservationsanslagen till kontant-
understödsverksamhet m. m. samt till statliga och statskommunala reserv-
arbeten skola överföras till förenämnda reservationsanslag;

dels ock godkänt de här ovan förordade grunderna för användningen av
nämnda reservationsanslag;

II:o) att riksdagen godkänt i propositionen nr 38 förordad ändring i grun-
derna för utgående av ortstillägg till reservarbetare;

III:o) att riksdagen bifallit i motionen II: 841 framställt yrkande om rätt
för reservarbetare att på statsverkets bekostnad besöka hemorten.

Stockholm den 19 juni 1936.

Med undersåtlig vördnad.
